

azon utcanevek jegyzékét, melyek visszaállítása Budapest történelmi levegőjének megóvása céljából szükséges.

S legyen köztük a Szarvas-tér is . . .

*Eckhardt Sándor.*

**Otokar Březina.** A mult század cseh irodalma alig mutathat föl kimagasló egyéniséget és világviszonylatban meglehetősen elmaradt a többi északi szláv irodalom mögött. A legújabb korban néhány cseh író mégis európai nevet küzdött ki. Ezek közé tartozott, sőt talán első volt köztük a minap elhunyt Otokar Březina, eredeti nevén Vaclav Jebary. A szó szoros értelmében felküzdötte magát s küzdelmét tisztán a szellem fegyvereivel vívta meg, mert egyéb fegyvernek teljesen híjával volt. Mint szegény, morva falusi tanító kezdte pályáját. Műveltsége kezdetleges, külső megjelenése jelentéktelen, viselkedése félszeg és esetlen, rendkívül nagyfokú rövidlátása következtében sokszor komikus, természete elvonuló, emberkerülő, jelleme a legkisebb megalkuvást sem tűrő. De vasakarata és lángoló fantáziája csodát művelt. Falusi elvonultságában autodidakszis útján tágkörű műveltséget szerzett s elmélyedő lelke a képzelet exotikus birodalmának buja vegetációjával vette magát körül. Csaknem aszketikai kopárságú szobáját káprázatos színek, különös illatok, mérhetetlen távlatok töltötték be. Szavainak gazdagon ömlő bősége úgy zengett, mint valami sokváltozatú orgona. Szinte ámulatba ejtett, hogy fért a szavaknak, képeknek és álmoknak ez a hatalmas hangszerre ebbe a törékeny, igénytelen testbe.

Březina költészete valahol középpütt áll Walt Whitman spirituális realizmusa és Paul Claudel vallásos miszticizmusa közt, akiknek költészetéhez a külső formát tekintve, is igen közel jár. Březina misztikus elmélyedések után himnikus zengéssel fölszárnyaló lélek, mint Claudel, de hiányzik belőle a francia költő pozitív hite. Himnuszai valami pantheista elragadtatás mámorából fakadnak és a végtelenbe vagyódás szertelenségével olvasztják egybe a világegyetem harmoniáit anélkül azonban, hogy annyira ellóknék maguktól a földi szférák realitását, mint Theodor Daubler vagy Alfred Mombert

kozmosz lírája. Březina képeiben megmarad a földi valóság keretei közt, a képek megformálásában csaknem annyira naturalista, mint Walt Whitman. De fantáziájának ereje a képek sorát mégis extatikus látomásokká tudja fokozni, amelyek átfűtöttsége megéretteti velünk a reális képek titokzatos összefüggését és mély szimbolizmusát. Képelete kifogyhatatlan gazdagságú volt azoknak a képeknek a felidézésében, amelyek konkrét valóságot tudtak adni a legtestetlenebb absztrakcióknak. Valamennyire az autodidakta telhetetlensége is ott érzett abban a barokk zsúfoltságban, amelyben eszmék és századok felelgettek egymásnak, amelyben etherikus csengésű mennyei harsonák zengésébe sivitott be Pán csufondáros vagy örvendő sípja.

Verseinek külső formája is ennek a változatos túláradásnak lehetőségét szolgáltatta. Szabad versekben írt, helyesebben ritmikus lüktetésű prózában, amely hosszú, különbözőképpen méretezett sorokban szélesen hömpölygött tova. Sőt néha rimbe is csendült a szabálytalan sorok vége, akárcsak Paul Claudel himnikus verseiben.

Březina költészete úgy tartalmát, mint külső formáját tekintve némileg megelőzte korát a középeurópai költészetben. A kilencvenes években ez a szabad ritmus, ezek a szélesen áradó extatikus himnuszok még ismeretlenek voltak a német költészetben. Így történt, hogy a századforduló után meginduló német expresszionista áramlat egyik mesterét látta Březinában. Verseit a «Sturm» és «Der jüngste Tag» fiatal költői fordítani és utánozni kezdték. Ez tette a cseh lírikus verseit hamarosan ismertekké s ez alapította meg költőjük európai hírnevét.

Tiszta, nemes egyszerűségben eltöltött, minden ambíciótól, minden földi hiúságtól mentes, eseménytelen élet után 60 éves korában halt meg a kis morvaországi faluban, ahol az univerzumról s az emberiség legimpozánsabb eszméiről álmodott. Eseménytelen életének nem maradt semmi emléke, de megmaradtak alkotásai, amelyekben ez az élettől elvonult aszkéta folyton és ezer változatban azt hirdeti, hogy a szépség misztériumába nem hatolhat be más, csak az élet, s hogy lehetetlen-ség minden élettágadó művészet.

*Kállay Miklós.*